

Юлія Павленко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

**АКТИВІЗАЦІЯ РЕСУРСНОГО СУПРОВОДУ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ
ПЕДАГОГІКИ**

Актуальною проблемою на сьогодні є швидка та якісна підготовка майбутніх учителів для НУШ, особливо початкової ланки освіти. Основні вимоги до педагогічних кадрів і рівня їхньої підготовки знайшли відображення

в Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Державній програмі «Учитель», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, у яких наголошується на необхідності підвищення вимог до професійних та особистісних якостей сучасного вчителя, створення культурно-освітнього середовища, що здатне забезпечити самореалізацію та саморозвиток майбутніх педагогів. У зв'язку з цим існує необхідність активізації ресурсного супроводу цих процесів.

Поняття «активізація» визначається, як поліпшення методів і організаційних форм навчальної роботи, що забезпечує активну і самостійну теоретичну та практичну діяльність учасників педагогічного процесу на всіх його ланках. Також активізація навчально-пізнавальної діяльності розглядається як процес, спрямований на спонукання до енергійного цілеспрямованого викладання і навчання, на подолання інерції, пасивності та стереотипних форм. Інакше кажучи, активізація є стимулюванням активності у процесі навчання і виховання за допомогою спеціальних засобів, наприклад, музейних [3].

У цьому контексті набуває надзвичайної актуальності ресурсний підхід (С. Микитюк визначає ресурс, як сукупність об'єктивно існуючих умов і засобів, необхідних для реалізації потенційних можливостей суб'єкта й розподіляє ресурси на зовнішні (засоби й умови довкілля) і внутрішні, тобто індивідуальні ресурси особистості [1]).

Саме в якості засобу для ресурсного супроводу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи і пропонуємо розглянути музейну педагогіку.

В останні роки в Україні застосовуються заходи з реорганізації професійно-педагогічної освіти, в тому числі й шляхом перетворення культурно-освітнього середовища, у якому здійснюється професійна

підготовка майбутніх учителів початкової школи. Так, освітнє середовище сучасного вищого професійно-педагогічного закладу освіти є місцем актуалізації, культурної ідентифікації, соціалізації особистості, взаємодії в ньому різних закладів культури. На сьогодні досвід використання потенціалу музейної педагогіки для професійної підготовки майбутнього вчителя

актуалізується в працях дослідників: М. Бурликіної, О. Караманова, Ю. Павленко, Н. Пусепліної, В. Снагощенко, Б. Столярова, В. Ходецького, М. Юхневич та інших науковців.

Актуальність спільної педагогічної творчості музею і вишу на сучасному етапі суспільного розвитку пов'язана зі змінами в культурі і опосередковується в Україні специфічними факторами: ходом соціально-економічних реформ, зміною ідеологічних і світоглядних орієнтацій у суспільстві, трансформацією його ментальності.

Музей, як феномен освітнього середовища вишу, – це все різноманіття існуючих систем і видів освіти, в завдання яких входить формування найважливіших соціальних якостей особистості, її ціннісних установок, необхідних для здійснення тієї ролі, яку вона збирається виконувати у суспільстві.

Робота зі студентами проходить в аудиторії, приміщенні, яке, найчастіше, є безособистісним простором. Предмети в ньому мають службовий, функціональний характер. Названі обставини, а також просторова ініціатива, що належить викладачеві, підтримують звички та стереотипи професійного педагога: домінування в типових педагогічних ситуаціях, сприймання предмета у його службово-доказовій ролі.

Освітнє музейне середовище несе зовсім інші ролі. Воно розкривається перед учасниками педагогічного процесу як одухотворений простір, сповнений образами. Музейного педагога, при цьому, можна порівняти з перекладачем, який забезпечує діалог між експозицією і учнем (студентом). Специфічними особливостями музейно-педагогічного процесу, по-перше, є: його форми (екскурсія, заняття в музейній аудиторії, студії, лекція на експозиції. У якості додаткових засобів, що забезпечують успіх роботи в рамках цих форм, можна назвати аудіо-, відео-, друковані матеріали та мультимедійні програми. По-друге, методичною основою музейного освітнього процесу є діалог, який має складну структуру: діалог з пам'ятником, музейним педагогом, міжособистісний діалог учасників, «невидимий» діалог з музейними предметами тощо.

Якщо в традиційному вишівському освітньому процесі шлях освіти лежить через привласнення інформаційних еталонів і формування здібностей до самостійного розвитку в професійному і загальнокультурному

планах, то в музеї освіта здійснюється через ціннісне ставлення особистості і розширення чуттєвого досвіду в процесі спілкування з музейними предметами. Так, вищий заклад освіти дає системне, раціональне знання, яке входить в життя людини через активну роботу її свідомості. Музейне середовище, передусім, викликає емоції і почуття людини, яка відчуває занурення в епоху, в ситуацію, переживає почуття, пов'язані з експонатом.

Музейно-педагогічний процес дає можливість не просто зберегти, але й культивувати те потаємне, найважливіше у внутрішньому житті людини, що ставиться під сумнів в інтенсивному потоці візуальної інформації. Музейне середовище допомагає студентові сформувати духовний світ, визначитися в конфліктному соціумі й при цьому розширити кругозір, сформувати професійну компетентність й розшитими її специфічною – музейно-педагогічною.

Звертаючись до власного досвіду викладацької діяльності зауважимо, що реалізація музейно-педагогічної складової у структурі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в ПНПУ імені В.Г. Короленка відбувається у процесі викладання різних предметів («Історія педагогіки», «Дидактика», «Інноваційні технології в початковій освіті» тощо). Крім того, у навчальний план підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» з 2017/2018 н. р. уведено навчальну дисципліну «Музейна педагогіка» для вільного вибору студентів, яка вже користується доволі високою популярністю (її обрали більше 85% опитаних студентів). Мета дисципліни полягає в тому, щоб: ознайомити студентів із музейною педагогікою як педагогічною наукою, допомогти їм усвідомити важливість музейного впливу на гармонійний розвиток дитини, розкрити теоретико-методичні засади музейно-педагогічної діяльності педагога початкової школи та шкільного музейництва й висвітлити музейно-екскурсійні можливості рідного міста [2].

Практично втілюються п'ять напрямів реалізації музейної складової у навчально-виховний процес професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, а саме:

1. Навчальна робота (виконання студентами завдань із опрацювання музейних колекцій у ході аудиторних занять, самостійної роботи, практики; використання викладачами музейної експозиції (окремих музейних предметів) як засобів наочності при викладанні фахових дисциплін тощо).

2. Наукова робота (виконання науково-дослідницьких завдань на матеріалах музеїв; підбір матеріалу для рефератів, курсових, дипломних робіт, статей, доповідей у фондах музеїв та в ході пошукових експедицій; участь у наукових конференціях, студентських гуртках, що працюють при музеях, тощо).

3. Виховна робота (проведення заходів виховного спрямування в музейному середовищі з метою професійно-психологічного, патріотичного,

4. етичного, естетичного, морального, духовного, екологічного, національного виховання студентів).

5. Музейна робота (співробітництво з музеями вищого педагогічного навчального закладу, що передбачає участь студентів у підготовці до створення нового музею, науково-фондовій, експозиційній, виставковій роботі та роботі з музейною аудиторією).

6. Спеціальна підготовка до використання музеїв у школі – цілеспрямоване формування музейно-педагогічної компетентності (створення міні-музеїв одного предмета, виготовлення навчально-методичних розробок для роботи з молодшими школярами на основі музейних колекцій).

Без сумніву, цілеспрямоване використання в освітньому процесі педагогічного вишу музеїв допоможе активізувати та оптимізувати формування ключової та спеціальних компетентностей майбутніх учителів початкової школи на фоні їх особистісного розвитку. Важливо при цьому здійснювати музейно-педагогічну діяльність у контексті змісту основних видів діяльності у вищій школі та враховувати специфіку музейної роботи. Музейний компонент у структурі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи стає ресурсом істотного розширення соціальних функцій сучасного вчителя початкової школи, збагачує зміст практичного досвіду студентів, а також сприяє реалізації принципу зв'язку професійної підготовки зі шкільною практикою.

Список використаних джерел

1. Микитюк С. Організаційні механізми ресурсного забезпечення педагогічної освіти / Сергій Микитюк // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2011. – № 39(1). – С. 257-264. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39%281%29_40.

2. Перелік вибіркових навчальних дисциплін [Електронний ресурс] / Сайт ПНПУ імені В. Г. Короленка : (Психолого-педагогічний факультет : На допомогу студенту : дисципліни вільного вибору). – Режим доступу : <http://ped.pnpu.edu.ua/dvv.php>.

3. Словник педагогічних термінів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/pedagogika/slovník_pedagogichnih_terminiv